

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **F. P.**, proti žalovanej **Slovenskej republike – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 24 C 110/2006, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 13. septembra 2011, sp.zn. 2 Co 320/2011 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcu **o d m i e t a**.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením zo 14. júla 2011, č.k. 24 C 110/2006-213 návrh žalobcu na ustanovenie právneho zástupcu zamietol. Dospel k záveru, že majetkové pomery žalobcu nie sú predpokladom pre oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom poukázal na uznesenie zo dňa 16. júla 2007, č.k. 24 C 110/2006-93, potvrdené uznesením Krajského súdu v Bratislave zo 17. septembra 2008, sp.zn. 2 Co 57/2008, ktorým žalobcovi oslobodenie od súdneho poplatku nepriznal. Taktiež poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. apríla 2011, sp.zn. 5 Cdo 51/2011, 5 Co 1/2011, ktorým dovolací súd dovolacie konanie zastavil. Konštatoval, že nakoľko nedošlo k splneniu prvého predpokladu pre ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov, keďže u žalobcu neboli splnené predpoklady pre jeho oslobodenie od súdnych poplatkov a žalobca nepreukázal zmenu pomerov od vyššie uvedeného rozhodnutia, jeho žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nemohol vyhovieť, a preto jeho návrh zamietol.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 13. septembra 2011, sp.zn. 2 Co 320/2011 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že žalobca nesplnil podmienky na ustanovenie zástupcu z radov advokátov z dôvodu, že žalobcovi nebolo právoplatným rozhodnutím priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Mal za to, že súd prvého stupňa správne po právnej stránke rozhodol, keď žiadosti žalobcu o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nevyhovelo s poukazom na skutočnosť, že o splnení podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v tomto konaní bolo právoplatne rozhodnuté.

Uvedené uznesenie krajského súdu napadol povinný dovolaním. Namietal nesprávnosť a protizákonnosť tohto rozhodnutia a skutočnosť, že sa ním porušuje medzinárodný dohovor a Ústava Slovenskej republiky. Protizákonnosť rozhodnutia videl v tom, že sudy nižších stupňov bez vytýčenia pojednávania zistili, že jeho majetkové pomery sa nezmenili a na základe tohto zistenia mu nepriznali zástupcu a neoslobodili od súdnych poplatkov. Uviedol, že skutočnosti, ktoré zistil krajský súd neobstoja, sú bez dôkazov a sú zavádzajúce. Poukázal na to, že od roku 2005 je na úrade práce, šesť mesiacov poberal podporu v nezamestnanosti a od skončenia poberania podpory je nezamestnaný a bez finančnej podpory. Žiadal, aby dovolací súd rozhodol o jeho právach v krátkom čase, aby ho oslobodil od súdnych poplatkov, pridelil mu právneho zástupcu na ochranu jeho práv a základných slobôd, nariadil výkon súdnych rozhodnutí aj so 6 % úrokom od podania žaloby až do dňa vyplatenia.

Okresný súd Bratislava I uznesením z 26. januára 2012, č.k. 24 C 110/2006-268 žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal a neustanovil mu zástupcu z radov advokátov pre dovolacie konanie.

Okresný súd Bratislava I uznesením z 15. októbra 2012, č.k. 24 C 110/2006-315 (po vrátení vecí dovolacím súdom) vyzval žalobcu, aby v lehote 10 dní odstránil vady dovolania tak, aby v súlade s ustanovením § 241 ods. 1 O.s.p. predložil doklad o svojom právnickom vzdelaní alebo plnomocenstvo udelené advokátovi na zastupovanie v dovolacom konaní s tým, že ho poučil, že v prípade, ak v stanovenej lehote vady dovolania neodstráni, predloží dovolanie dovolaciemu súdu, ktorý o podanom dovolaní rozhodne tak, že v zmysle § 243c v spojení s § 241 ods. 1 a § 104 ods. 2 O.s.p. dovolacie konanie zastaví.

Žalobca vo svojej odpovedi na výzvu súdu uviedol, že právnické vzdelanie nemá, nemá ani na zaplatenie právnik a ani nepožiadal Centrum právnej pomoci o zabezpečenie právnej ochrany.

So zreteľom na potrebu vyriešiť najprv otázku splnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania (povinného zastúpenia dovolateľa bez právnického vzdelania v zmysle § 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal dovolací súd najskôr, či je dovolanie žalobcu procesne prípustné.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, (len) pokiaľ to zákon pripúšťa. V prejednáwanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu. Dovolanie proti uzneseniu je prípustné, pokiaľ je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie (§ 239 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.). Keďže napadnutým je také uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., nemožno prípustnosť proti nemu smerujúceho dovolania vyvodiť z týchto ustanovení.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., a tiež so zreteľom na námietku dovolateľa sa dovolací súd zaoberal aj tým, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (aj uzneseniu), pokiaľ a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z uvedených procesných väd ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je významné tvrdenie účastníka o tom, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 O.s.p., ale len zistenie, že konanie je skutočne postihnuté takouto vadou.

Žalobca netvrdil, že by konanie v danej veci bolo postihnuté vadou konania uvedenou v ustanovení § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p.; existencia takej vady v dovolacom konaní ani nevyšla najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde z dôvodu, že súdy pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupovali v súlade s právnymi predpismi a žalobcovi neznemožnili uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

Dovolateľ namieta, že k porušeniu jeho ústavných práv a tým aj k vade konania v zmysle § 237 písm. f) O.s.p. došlo tým, že súdy vo veci rozhodli bez toho, aby nariadili na prejednanie veci pojednávajúce.

Podľa § 115 ods. 1 O.s.p. ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak, súd nariadi na prejednanie veci samej pojednávajúce, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná.

Podľa § 214 ods. 1 písm. O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávajúce vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie (písm. a/), súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávajúce (písm. b/), to vyžaduje dôležitý verejný záujem (písm. c/).

Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávajúce.

Pre konanie na súde prvého stupňa, ako aj pre odvolacie konanie, platí zásada prejednanie veci (resp. odvolania) na ústnom pojednávajúce. Ustanovenie § 115 ods. 1 O.s.p. ukladá súdu povinnosť, okrem prípadov v zákone alebo osobitnom predpise výslovne uvedených, nariadiť pojednávajúce len na prejednanie veci samej. Za súčasť prejednanie veci podľa § 115 ods. 1 O.s.p. (prejednanie veci s nariadením pojednávajúce) treba považovať iba také konania súdov, ktoré sa týkajú „veci samej“ (merita veci), o ochranu ktorej účastník konania požiadal. Pre konanie a rozhodovanie súdov „o iných“ (ako meritórnych otázkach, napr. procesných otázkach), výsledkom ktorých sú uznesenia, pretože sa netýkajú veci samej, nariaďovať pojednávajúce nie je potrebné.

Odvolací súd, ktorý svojím uznesením potvrdil uznesenie prvostupňového súdu bez nariadenia pojednávajúce, urobil tak v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 písm. c) O.s.p., podľa ktorého pojednávajúce na odvolacom súde netreba nariaďovať, ak odvolanie smeruje proti uzneseniu. Nenariadením pojednávajúce v takom prípade sa účastníkovi konania neodníma možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O.s.p. Podobne ani uznesenie súdu prvého stupňa nemožno považovať za prejednanie veci samej v zmysle ustanovenia § 115 ods. 1 O.s.p.

Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ súd prvého stupňa nepredvolal účastníkov, nemohlo dôjsť v súvislosti s takýmto rozhodnutím k odňatiu možnosti dovolateľa konať pred súdom. Posudzujúc dovolanie dovolateľa z týchto rozhodujúcich hľadísk, nedá sa postupu nižších súdov vytýkať nesprávnosť predpokladanú v ustanovení § 237 písm. f) O.s.p. Pri svojom rozhodovaní postupovali súdy nižších stupňov v súlade s procesnými zákonnými ustanoveniami.

Pokiaľ dovolateľ tvrdí, že odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru o nesplnení podmienok pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov, dovolací súd poznamenáva, že rozhodnutím o neustanovení zástupcu z radov advokátov žalobcovi v dovolacom konaní nebola žalobcovi odňatá možnosť pred súdom konať. Tento záver opodstatňuje predovšetkým skutočnosť, že Občiansky súdny poriadok dáva odňatie možnosti pred súdom konať výslovne do súvislosti s faktickým procesným postupom súdu, nie s jeho právnym posúdením určitej otázky (vrátane otázky splnenia podmienok pre ustanovenie zástupcu účastníka konania súdom).

Vzhľadom na vyššie uvedené a tiež s prihliadnutím na skutočnosť, že zo spisu nevyplýva, že by súdy dovolateľovi neustanovili zástupcu z radov advokátov, hoci by pre to boli dané procesné predpoklady, dospel dovolací súd k záveru, že postup súdov bol v súlade so zákonom a nemal za následok znemožnenie realizácie procesných práv žalobcu. Keďže procesná prípustnosť dovolania žalobcu nevyplýva ani z § 239 ani z § 237 O.s.p., dovolací súd odmietol tento opravný prostriedok dovolateľa ako smerujúci proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky nepriznal žalovanej náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nebol podaný návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. januára 2013

JUDr. Vladimír Magura v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová